

ресурсів. Питання екологічної відповідальності у філософії технології пов'язане з розробкою стратегій сталого розвитку, де технології використовуються для збереження життя на планеті.

З огляду на всі ризики, пов'язані з технологіями, необхідно створити глобальні етичні рамки та регуляції, які б визначали обмеження та права у використанні технологій. Це завдання не є простим, оскільки різні країни мають свої підходи до моралі та права, що ускладнює створення універсальних етичних стандартів. Важливо, щоб у цьому процесі брали участь не тільки технічні фахівці, а й філософи, щоб забезпечити гармонійний розвиток технологій.

**Ціннісний вибір і розвиток штучного інтелекту:
як автоматизація та цифровізація змінюють уявлення про людяність,
свободу та відповідальність**

*Гліб ГОЛУБЕНКО, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) стрімко інтегрується у всі сфери людського життя — від економіки і медицини до освіти і розваг. У такому світі питання про те, як цей розвиток впливає на наші фундаментальні уявлення про людяність, свободу та відповідальність, стає надзвичайно актуальним. Як автоматизація і цифровізація змінюють те, як ми бачимо себе і своє місце в суспільстві? Чи здатний штучний інтелект змінити нашу моральну і культурну основу? Метою цього виступу є обговорити, як ці процеси впливають на суспільні цінності і які наслідки це має для людства.

З розвитком ШІ виникає потреба у переосмисленні поняття людяності. Що таке «людяність» у світі, де технології можуть імітувати складні людські функції? Наприклад, комп'ютери вже сьогодні можуть розпізнавати емоції, вести розмови, генерувати творчий контент. Якщо раніше ці функції вважалися суто людськими, то тепер вони все більше виконуються машинами.

Коли ми сприймаємо ШІ як «розумного» чи «співчутливого», це змінює наше сприйняття соціальних норм. Люди починають прив'язуватися до роботів і віртуальних асистентів, надаючи їм людські якості, що може призвести до втрати реальних людських взаємозв'язків. Виникає ризик, що ця заміна справжньої людяності знецінює людську унікальність, позбавляючи нас особистої глибини у відносинах і почуттях. Як зазначає Дж. Каплан: «Автономні системи можуть замінити не лише людську працю, а й людяність, перетворюючи емоційну взаємодію на механічну функцію» (Каплан, 2020, с. 104).

Ще одним наслідком технологізації є зменшення живої комунікації. Люди можуть почати сприймати інших лише як «функції», що виконують ті чи інші завдання. Це особливо небезпечно в роботах, пов'язаних із доглядом, медициною та освітою, де емоційна емпатія є критично важливою.

З розвитком ШІ виникає питання про збереження свободи особистості, коли алгоритми починають приймати за нас рішення. Наприклад, алгоритми рекомендацій у соціальних мережах і маркетингу підштовхують нас до певного контенту, який відповідає нашим минулим діям і вподобанням. Виникає питання: наскільки наші вибори є вільними? Як зазначає Ю. Харарі, «збирання даних і штучний інтелект надають небачені можливості для контролю над людьми, що може серйозно обмежити їхню свободу» (Харарі, 2019, с. 156).

Сучасні технології можуть збирати і аналізувати величезні обсяги інформації про наше життя. Соціальні рейтинги, відеоспостереження, трекери активності — усе це створює середовище, де кожен наш крок підлягає аналізу і контролю. Таке проникнення в приватне життя викликає побоювання щодо свободи вибору та особистої автономії.

ШІ може обмежувати культурну різноманітність, підштовхуючи нас до споживання уніфікованого контенту, що підходить під загальні стандарти. Це призводить до того, що люди частіше бачать ту інформацію, яка відповідає їхнім попереднім інтересам, обмежуючи можливість для нових поглядів.

З розширенням можливостей ШІ зростає питання відповідальності — як за самі алгоритми, так і за їх використання. Хто повинен нести відповідальність за дії штучного інтелекту, особливо якщо вони призводять до негативних наслідків?

Розробники, користувачі і суспільство загалом несуть різну частку відповідальності. Наприклад, якщо алгоритм ухвалює рішення в медичній чи юридичній сфері, помилки можуть мати серйозні наслідки для людей. Це вимагає розробки нових етичних стандартів і регулювання для створення технологій, які б мінімізували ризики.

Питання, чи здатний ШІ нести моральну відповідальність, є дискусійним. Багато дослідників вважають, що відповідальність завжди залишається на людях, оскільки ШІ не має свідомості чи емоцій. Однак, через високий рівень автономності таких систем, суспільство змушене замислюватися про нові форми відповідальності, зокрема щодо управління цими технологіями. Важливо встановити етичні стандарти для розробників, користувачів і суспільства в цілому. Л. Флоріді зазначає: «Ми повинні переосмислити етику в умовах цифровізації, адже використання ШІ змінює наші уявлення про те, що таке відповідальність» (Флоріді, 2021, с. 212).

Принципи прозорості та справедливості повинні бути основою у створенні ШІ. Це включає подолання упередженості в алгоритмах, забезпечення етичного використання ШІ у всіх сферах і встановлення механізмів контролю за діяльністю автономних систем.

Штучний інтелект безсумнівно змінює наше уявлення про людяність, свободу та відповідальність. У цьому контексті важливо, щоб людство не втрачало своїх основних цінностей, і щоб технології слугували підтримці людяності, а не її заміні. Питання свободи, особистого вибору і відповідальності в умовах автоматизації мають залишатися у фокусі суспільних обговорень. Таким чином, завданням наукової спільноти є не лише розвиток

ШІ, а й створення ціннісних рамок для його використання, що захищатимуть і підсилюватимуть людські цінності. Це дозволить забезпечити відповідальний розвиток технологій, що підтримуватимуть суспільство, а не загрожуватимуть йому.

Література

1. Тегмарк М. *Життя 3.0. Доба штучного інтелекту* / Пер. з англ. – К.: КМ-Букс, 2018. – 480 с.
2. Бостром Н. *Штучний інтелект: Етапи. Загрози. Стратегії* / Пер. з англ. – К.: Наш Формат, 2018. – 432 с.
3. Харарі Ю. Н. *21 урок для XXI століття* / Пер. з англ. – К.: BookChef, 2019. – 384 с.
4. Флоріді Л. *Етика інформації* / Пер. з англ. – К.: КМ-Букс, 2021. – 320 с.
5. Каплан Дж. *Штучний інтелект: що потрібно знати людству* / Пер. з англ. – Х.: Фоліо, 2020. – 336 с.

Філософія кібербезпеки

Олександр СЕМЕНЕЦЬ здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)
Науковий керівник тез - Ольга ПРОЦЕНКО, доктор. філос. наук, професор
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

У сучасному світі, де цифрові технології стали невід’ємною частиною життя, кібербезпека набуває все більшого значення. Водночас із технічними рішеннями, які захищають інформацію, постає низка філософських питань: як визначити межу між приватністю та контролем? Чи може держава втручатися в цифрове життя своїх громадян? Які етичні принципи мають лежати в основі розробки систем безпеки? Базуючись на цих тезах, я хотів би розкрити надважливі теми сучасного світу.

Філософія, як наука, що займається пошуком сенсу, етики та істини, допомагає аналізувати ці виклики на глибшому рівні. Вона ставить питання про відповідальність, свободу і людську природу у світі, де інформація може бути водночас ресурсом і зброєю. Концепції етики, онтології, політики та соціальної справедливості знаходять нове застосування в аналізі цифрового простору та його безпеки.

У цьому контексті, філософія кібербезпеки досліджує не лише технічні аспекти захисту даних, а й морально-етичні дилеми, соціальні наслідки глобального контролю та питання про те, як кіберпростір змінює наше розуміння реальності. Саме на перетині технічного прогресу та філософських ідей відкривається простір для дискусій про нові виклики, які стоять перед людством у цифрову епоху.

Для розуміння цих питань важливо не лише аналізувати сучасні технології, але й звертатися до філософських концепцій, які дозволяють осмислити фундаментальні аспекти кіберпростору та його вплив на наше життя.

Однією з ключових проблем є довіра до технологій і алгоритмів. Люди дедалі частіше передають свої особисті дані цифровим платформам, використовуючи мобільні додатки, соціальні мережі та сервіси електронної